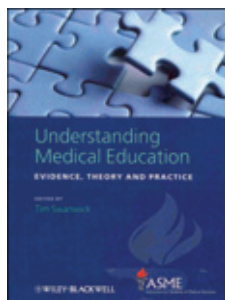

Viktig og spennende om medisinsk undervisning

Tim Swanwick, red.
Understanding medical education
 Evidence, theory and practice. 446 s, tab, ill.
 Chichester: Wiley-Blackwell, 2010.
 Pris GBP 40
 ISBN 978-1-4051-9680-2

Denne utgivelsen er resultat av et samarbeid mellom sentrale fagfolk innen medisinsk undervisning i Storbritannia og Nord-Amerika. Gjennom 29 kapitler gjennomgår forfatterne medisinsk pedagogikk og design av studieplan, samt evaluering i ulike former og forskning på medisinsk undervisning. 59 medisinske undervisere og undervisningsledere har bidratt, og i alle kapitlene viser man til tung dokumentasjon. Kapitlene er laget over en felles lest. De starter med hovedbudskap (key messages) som med få ord viser hva kapitlet inneholder, og som ofte setter tankene i sving og inviterer til videre lesning. Teksten er illustrert med tabeller og figurer som utdyper budskapet eller setter det i relieff. De fleste kapitlene er åpenbart nyskrevne og ofte provokative i sin vinkling.

Undertittelen angir tema: *Evidence, theory and practice*. Hva er så evidens innen pedagogisk forskning? Kapitlet om kvantitativ forskning er skrevet av Geoff Norman og Kevin Eva ved McMaster University. De er begge tunge og meningsbærende forskere innen medisinsk undervisning, og med styrke hevder de at det vanlige designhierarkiet ikke gjelder innen forskning på medisinsk undervisning. De flagger at verdien av kritiske, syntetiserende, teoretisk orienterte og empiribaserte oversiktsartikler ikke kan overvurderes. Forfatterne søkelys, rettet mot triangulering og teoriforankring/teoristyring av pedagogisk forskning, er viktig og i tråd med løpende diskusjoner i feltet.

Det bringer meg til det andre angitte temaet: pedagogiske teorier. David Kaufman og Karen Mann skriver et tankevekkende kapittel om hvordan de ulike pedagogiske teoriene peker mot ulike didaktiske praksiser. Forfatterne beskriver hvordan utgangspunktet har flyttet seg fra synet på at læreren skal gi studenten noe (behaviorisme), via vektlegging av det lærende individet (konstruktivisme), til fokus på at individ og miljø lærer av hverandre i sosial interaksjon (situert læring). Det forelesningsbaserte studiet, men også det Bologna-baserte rammeverket, ligger nærmest behaviorismen, mens problembasert lærings (PBL)-pedagogikk ligger nærmest (sosial) konstruktivisme. Forfatterne hevder at bare teorien om situert læring adresserer alle viktige læringsfaktorer ved klinisk undervisning.

Begrepet situert læring utdypes videre av Clare Morris og David Blaney i kapitlet om arbeidsplassbasert læring (work-based learning). Vi tenker vanligvis at klinisk eksposisjon inngår i studieplanen, mens dette kapitlet viser hvordan man kan la klinisk arbeid være studieplanen. Forfatterne baserer seg på teorier om situert læring og skisserer hvordan slik læring kan foregå. Her er vi ved frontlinjen i utviklingen av medisinsk undervisning; teoriene er solide og grundig utviklet, men dokumentasjonen foreløpig sparsom.

I sin helhet gir forfatterne omfattende dokumentasjon av de ulike sidene ved medisinsk pedagogikk og undervisning, og boken er den mest interessante på lenge innen dette feltet. Den vil etter alle solemerker være flaggskipet i mange år for utgiverne; Association for the Study of Medical Education (ASME).

Anders Bærheim

Faggruppe for allmenntidrett
 Universitetet i Bergen

Om læring og undervisning til å bli klok av

Arild Raaheim
Læring og undervisning
 182 s, tab, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2010.
 Pris NOK 298
 ISBN 978-82-450-1113-5

Arild Raaheim er kognitiv psykolog og professor i universitetspedagogikk ved Universitetet i Bergen. I tillegg er han – bedømt ut fra denne boken – et klokt menneske som makter å integrere vitenskapelighet med erfaringsbasert kunnskap og humanisme. Han har omfattende erfaring, både forskningsmessig og praktisk, med høyere utdanning. Raaheim sier at han har liten sans for «merkelapp-pedagogikk», hvor det viktigste er hvilken teoretisk retning man hører til. Det merkes i fremstillingen, noe som er til glede for leseren.

Foranledningen til å skrive boken er at det innen utgangen av 2012 skal innføres et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for høyere utdanning. Denne typen av byråkratiske ovenfra og nedad-reformer av utdanning kan lett ende opp med flotte ord i festtaler og planer, men lite forandring av utdanningens virkelighet. Studieplaner og beskrivelser blir endret, men ofte er studentenes læring uforandret eller kanskje til og med dårligere enn før. En årsak er nok passiv motstand i miljøene som skal sette initiativene ut i livet – universitetslærere ser lett bare den byråkratiske styringsiveren og ikke de tross alt fornuftige intensjonene bak. Fremfor å tenke på hvordan man kan bruke dette til å forbedre utdanningen man er en del av, gjennomfører man de nødvendige endringene som papirovøvelser uten innlevelse og entusiasme. Denne boken er en god hjelp til å snu på en slik reaksjonsmåte, selv om Raaheim (med god grunn) er skeptisk til en del av tankegangen bak kvalifikasjonsrammeverket.

Forfatterens perspektiv er nedenfra og oppover: sett fra lærings-situasjonen og studentens ståsted. Det betyr at psykologiske og pedagogiske forskningsresultater og teorier presenteres i relevante, konkrete sammenhenger som det er lett å kjenne seg igjen i for en universitetslærer. Det betyr også at undervisningspraksis vurderes kritisk i et læringsperspektiv: «Faktum er at svært mye av den praksis vi ser på dette feltet bryter med, eller i alle fall unnlater å ta hensyn til, mye av det vi vet om læring» (s. 46). Han presiserer også at «... all undervisning må starte med et spørsmål om hva læring er, og hva det vil si å ha kunnskap i akkurat dette faget» (s. 2). Dette burde være selvsagt, men er det dessverre ikke – altfor ofte er undervisningen et mål i seg selv.

Raaheims pedagogiske filosofi er enkel og spissformuleres tidlig: Det finnes ingen læringsoppgave som er så vanskelig at ikke alle kan løse den under forutsetning av at de a) er motivert, b) blir møtt med respekt av et utfordrende læringsmiljø og c) har et visst minimum av evner. Han setter derved også agendaen for oppbygningen og tematikken. Første del dreier seg for en stor del om forutsetninger for læring, hvor en dypere forståelse av motivasjon står sentralt og får stor oppmerksomhet. Tap av motivasjon drøftes inngående i forbindelse med frafallsproblematikk. Raaheim diskuterer intelligensbegrepet og myten om en sterk sammenheng mellom (medfødte) evner og akademiske prestasjoner. Et annet tema som går igjen, er om dagens undervisnings- og eksamenspraksis i tilstrekkelig grad bidrar til at studenter utvikler evne til selvstendig, kritisk analyse av kunnskap og egen praksis. Han stiller også kritiske spørsmål ved det kunnskapssynet studentene utvikler gjennom tradisjonelle universitetsstudier.

I tråd med den overordnede filosofien behandler forfatteren inngående samspillet mellom læringsmiljøet og den lærende. Her drøfter han også begrepet «forskningsbasert undervisning».